Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, m. m.

I en den 2 mars 1945 dagtecknad proposition nr 219, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna vid propositionen fogade förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008), om ändrad lydelse av 23 § allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009), om ändring i vissa delar av reglementet den 12 juni 1942 (nr 452) angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare), om ändring i vissa delar av folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699) samt om ändring i vissa delar av folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 700), *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela bestämmelser om tillämpning av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena beträffande vissa förutvarande landsfiskaler m. fl., besluta i fråga om familjepension i vissa fall till efterlevande till arbetare i statens tjänst, vilken avlidit under tiden 1 juli 1942—30 juni 1945 utan att vid frånfället vara underkastad 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare, meddela pensionsbestämmelser för arbetare, som äro underkastade 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare och övergå till icke pensionsberättigande tjänstemannaanställning, meddela bestämmelser angående ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering, besluta om reglering av pensionerna för vissa f. d. anställningshavare vid Lund—Trelleborgs järnväg samt besluta om reglering av pensionsförhållandena för vissa lärare, som varit anställda vid mindre folkskolor eller såsom biträdande lärare, m. fl.

Berörda kungörelseförslag äro av följande lydelse:

Förslag
till
kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008).

Härigenom förordnas, *dels* att rubriken till 31 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 samt 3 punkten i samma moment och 34 § reglementet skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår, *dels ock* att 1 punkten övergångsbestämmelserna till reglementet skall upphöra att gälla.[1]

31 §.

1 mom. Försvarsdepartementet, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarsstaben, armén, marinen och flygvapnet.

3. Beställningshavare, som — — — tid, nämligen

a) officer (musikdirektör), underofficer (musikunderofficer) samt beställningshavare tillhörande den i manskapsavlöningsreglementet intagna löneplanen Mb tid, under vilken beställningshavaren efter fyllda 21 år innehaft med tjänstepensionsrätt icke förenad fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet, samt annan beställningshavare två tredjedelar av sådan tid;

b) beställningshavare, som — — — Kungl. Maj:t bestämmer;

c) beställningshavare, som — — — sådan anställning; samt

d) beställningshavare, som — — — vid försvarsväsendet.

Annan icke-ordinarie — — — manskap vid försvarsväsendet.

Vid tjänstårsberäkning — — — till efterrättelse.

34 §.

Nionde huvudtiteln.

Länsveterinärer.

För befattning såsom länsveterinär skola tillämpas det tjänstepensionsavdrag och det tjänstepensionsunderlag, som enligt 7 § 2 mom. och 16 § 2 mom. gälla för lönegraden A 26.

---

[1] Senaste lydelse av rubriken till 31 § 1 mom. och 3 punkten i samma moment, se 1944: 468 samt av 34 §, se 1942: 690.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1945. För lantbruksingenjör, som efter ikraftträdandet tillhör lönegraden A 21 civila avlöningsreglementet, skall 34 § alltjämt tillämpas i sin hittillsvarande lydelse.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 23 § allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009).

Härigenom förordnas, att 23 § allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941[1] skall erhålla följande ändrade lydelse.

23 §.

Nionde huvudtiteln.

Länsveterinärer.

För befattning såsom länsveterinär skola tillämpas det familjepensionsavdrag och det familjepensionsunderlag, som enligt 6 § 2 mom. och 11 § 2 mom. gälla för lönegraden A 26.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1945. För lantbruksingenjör, som efter ikraftträdandet tillhör lönegraden A 21 civila avlöningsreglementet, skall 23 § alltjämt tillämpas i sin hittillsvarande lydelse.

---

[1] Senaste lydelse, se 1942: 691.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av reglementet den 12 juni 1942 (nr 452) angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare).

Härigenom förordnas, *dels* att 1 § 1 mom. reglementet den 12 juni 1942 angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare) skall erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår, *dels ock* att nuvarande 4 mom. i 14 § reglementet skall benämnas 5 mom. samt att i sistnämnda paragraf skall införas ett nytt moment, betecknat 4 mom. och av den lydelse, som nedan angives.

1 §.

1 mom. Detta reglemente — — — och förvärvskälla.

Såsom förutsättning — — — för vilken gäller en arbetstid av normal omfattning.

Vid tillämpning av stadgandet under d) här ovan skall med arbetaranställning i statens tjänst likställas

a) följande militära tjänstgöring, i den mån den icke inbegripes i den tjänstgöring, som jämlikt 27 § 1 mom. A värnpliktslagen åligger värnpliktiga i allmänhet, nämligen utbildning enligt 27 § 1 mom. B—D värnpliktslagen samt utbildning till flygförare, bombfällare och navigatör, flygskytt eller reservofficer eller till fänrik vid sjövärnskåren;

b) fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet samt tjänstgöring, under vilken anställningshavare enligt beslut, meddelat med stöd av 7 § 1 eller 2 mom. manskapsavlöningsreglementet, skall för där avsett ändamål anses hava innehaft sådan anställning, dock allenast till den del anställningen innehafts eller tjänstgöringen fullgjorts utöver en tid av tre år; samt

c) såvitt angår den, som vid statens övertagande helt eller delvis av kommunalt driven verksamhet eller enskilt företag eller i samband med dylik verksamhets eller företags nedläggande övergått till anställning i statens tjänst och vilken icke är undantagen från reglementets tillämpning, anställning hos den föregående arbetsgivaren.

Vad i — — — äga tillämpning.

14 §.

4 mom. Såsom tjänstår må ytterligare tillgodoräknas två tredjedelar av tid för sådan i 1 § 1 mom. tredje stycket a) omförmäld tjänstgöring, som en-

ligt vad i nämnda stycke sägs skall för där avsett ändamål likställas med arbetaranställning i statens tjänst, dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats enligt föreskrifterna i 1—3 mom.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1945.

Förslag
till
kungörelse om ändring i vissa delar av folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

Härigenom förordnas, att 5 § 1 mom. och 12 § 2 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

1 mom. Såsom tjänstepensionsavdrag — — — pensionsavdraget verkställes.

Har ordinarie — — — högre lönegraden.

För ordinarie befattningshavare, vilken antingen utan något sitt förvållande förflyttats till befattning i lägre lönegrad eller ock förflyttats till befattning i samma lönegrad och därefter enligt vad därom är stadgat äger åtnjuta den särskilda löneförmån, varom i 8 § 1 mom. andra stycket folkskolans avlöningsreglemente förmäles, skall tillämpas det tjänstepensionsavdrag, som gäller för den tidigare innehavda befattningen.

12 §.

2 mom. För ordinarie befattningshavare, vilken antingen utan något sitt förvållande förflyttats till befattning i lägre lönegrad eller ock förflyttats till befattning i samma lönegrad och därefter enligt vad därom är stadgat äger åtnjuta den särskilda löneförmån, varom i 8 § 1 mom. andra stycket folkskolans avlöningsreglemente förmäles, må grundbeloppet av tjänstepension icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest förflyttningen icke ägt rum.

Vad sålunda — — — andra stycket.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1945.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 700).

Härigenom förordnas, att 6 § 1 mom. och 10 § 2 mom. folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

6 §.

1 mom. Såsom familjepensionsavdrag — — — pensionsavdraget verkställes.

Har ordinarie — — — högre lönegraden.

För ordinarie befattningshavare, vilken antingen utan något sitt förvållande förflyttats till befattning i lägre lönegrad eller ock förflyttats till befattning i samma lönegrad och därefter enligt vad därom är stadgat äger åtnjuta den särskilda löneförmån, varom i 8 § 1 mom. andra stycket folkskolans avlöningsreglemente förmäles, skall tillämpas det familjepensionsavdrag, som gäller för den tidigare innehavda befattningen.

10 §.

2 mom. I fråga om ordinarie befattningshavare, vilken antingen utan något sitt förvållande förflyttats till befattning i lägre lönegrad eller ock förflyttats till befattning i samma lönegrad och därefter enligt vad därom är stadgat äger åtnjuta den särskilda löneförmån, varom i 8 § 1 mom. andra stycket folkskolans avlöningsreglemente förmäles, må familjepensionstalet icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest förflyttningen icke ägt rum.

Vad sålunda — — — stycket avses.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1945.

---

1. Vissa ändringar i 31 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet.

Enligt rubriken till 31 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet äga bestämmelserna i nämnda moment tillämpning å beställnings(befattnings)-havare tillhörande vissa angivna till försvarsväsendet hörande institutioner, bland dem kemiska anstalten. Såvitt angår nämnda anstalt äro momentets bestämmelser tillämpliga å viss på anstaltens personalförteckning uppförd civilmilitär personal, nämligen två tygförvaltare.

I 31 § 1 mom. 3 punkten allmänna tjänstepensionsreglementet meddelas vissa särskilda tjänstårsberäkningsbestämmelser, vilka — oavsett stadgandena i 17 § reglementet — äro tillämpliga å beställningshavare, som avses i militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet, ävensom beställningshavare å reservstat. Enligt 3 punkten a) må officer (musikdirektör), underofficer (musikunderofficer), högbåtsman och flaggkorpral helt tillgodoräkna tid, under vilken beställningshavaren efter fyllda 21 år innehaft med tjänstepensionsrätt icke förenad fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet. Annan nu avsedd beställningshavare må tillgodoräkna sådan tid till två tredjedelar. Med flottans högbåtsmansbeställningar jämförliga beställningar såsom s. k. långtjänstunderbefäl finnas numera inrättade vid armén, kustartilleriet och flygvapnet. Vid flygvapnet ha nämligen genom 1942 års försvarsbeslut inrättats ett antal överfurirsbeställningar, och vid armén och kustartilleriet ha sådana beställningar tillkommit genom beslut vid 1944 års riksdag.

Med hänsyn till beslutad omorganisation av försvarets forskningsverksamhet bör kemiska anstalten icke vidare i rubriken till 31 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet medtagas vid angivandet av de institutioner, å vilka momentets bestämmelser äro tillämpliga. I förevarande proposition framlägges förslag om härav betingad ändring i reglementet.

I fråga om rätt att såsom tjänstår i pensionshänseende tillgodoräkna tid för icke pensionsberättigande manskapsanställning ha överfurirerna vid armén, kustartilleriet och flygvapnet ansetts böra likställas med flottans högbåtsmän. Förslag framlägges nu om sådan ändring i 31 § 1 mom. 3 punkten a) allmänna tjänstepensionsreglementet, att samtliga till löneplan Mb manskapsavlöningsreglementet hänförliga beställningshavare — oberoende av om de tillhöra armén, flottan, kustartilleriet eller flygvapnet — äga såsom tjänstår utan reduktion tillgodoräkna tid, under vilken de efter fyllda 21 år innehaft med tjänstepensionsrätt icke förenad fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet.

2. Ändrade pensionsbestämmelser för lantbruksingenjörer.

Gällande personalförteckning för statens lantbruksingenjörer upptager 24 lantbruksingenjörer i lönegraden A 21 civila avlöningsreglementet. Av de nuvarande tjänstinnehavarna kvarstå emellertid 8 befattningshavare efter sådan anmälan, som avses i 66 § 1 mom. första stycket c) civila avlöningsreglemen-

tet, på äldre lönestat; dessa lantbruksingenjörer äro underkastade 1921 års avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen och tillhöra därvid lönegraden B 21. I pensionshänseende tillämpas för lantbruksingenjör, å vilken civila avlöningsreglementet äger tillämpning, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena och för lantbruksingenjör, som kvarstår på äldre lönestat, 1934 års civila tjänstepensionsreglemente och 1936 års allmänna familjepensionsreglemente. Enligt samtliga nu nämnda pensionsreglementen skola, i anslutning till att lantbruksingenjörerna utöver lön äga åtnjuta arvode enligt taxa, för lantbruksingenjör tillämpas de pensionsunderlag och pensionsavdrag, som gälla för ordinarie tjänsteman i 26 lönegraden. För lantbruksingenjör, som vid statens övertagande den 1 juli 1937 ägde delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa, gälla vissa övergångsbestämmelser till de båda familjepensionsreglementena.

Med bifall till propositionen nr 122 har innevarande riksdag (riksd. skr. nr 257) beslutat, att lantbruksingenjörerna skola göras oberoende av taxeinkomster och uppflyttas i lönegraden A 28 civila avlöningsreglementet. Vid löneregleringen — som är avsedd att genomföras vid ingången av budgetåret 1945/46 — skola de nu å äldre lönestat kvarstående lantbruksingenjörerna medgivas övergå å civila avlöningsreglementet. Av de nuvarande lantbruksingenjörerna äro 1 på äldre lönestat kvarstående befattningshavare och 8 under civila avlöningsreglementet lydande befattningshavare på grund av förbehåll, som intagits i de för dem utfärdade fullmakterna, skyldiga att underkasta sig löneregleringen. Övriga lantbruksingenjörer avses skola äga rätt att efter därom uttryckt önskan kvarstå vid tillämpning av det nuvarande lönesystemet och skola således, om sådan anmälan göres, alltjämt tillhöra lönegraden B 21 respektive A 21 och åtnjuta visst arvode.

I den nu föreliggande propositionen framhålles, att en avveckling av lantbruksingenjörernas taxeinkomster och befattningarnas uppflyttning i högre lönegrad böra medföra, att för lantbruksingenjör framdeles tillämpas de pensionsavdrag och pensionsunderlag, som gälla för denna lönegrad. I anslutning härtill föreslås, att stadgandena i 34 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet och 23 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet skola utgå.

Vad angår de nuvarande lantbruksingenjörerna, bliva reglementena i sin sålunda ändrade lydelse utan särskild åtgärd tillämpliga på de befattningshavare, vilka jämlikt förbehåll i fullmakten eller eljest övergå på löneregleringen. Någon medeltalsberäkning av tjänstepensionsunderlagen enligt 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet ifrågakommer därvid icke, om avgång ur tjänst skulle ske inom tre år efter lönegradsuppflyttningen. De här avsedda befattningshavare, som före den 1 juli 1937 tillhört civilstatens änke- och pupillkassa, komma i anledning av uppflyttningen att från och med regleringens genomförande den 1 juli 1945 få vidkännas familjepensionsavdrag med de belopp, som enligt allmänna familjepensionsreglementet gälla för befattning i lönegraden A 28 civila avlöningsreglementet.

Enligt vad i propositionen anföres, böra pensionsförhållandena för de nuvarande lantbruksingenjörer, som icke bliva underkastade löneregleringen, icke beröras av densamma. Såvitt angår lantbruksingenjör, vilken kvarstår på äldre lönestat, följer av 1 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet, att detta icke blir tillämpligt, och av 1 § i 1941 års allmänna familjepensionsreglemente framgår, att ej heller detta reglemente blir gällande för befattningshavaren. Vad åter angår de lantbruksingenjörer, å vilka civila avlöningsreglementet samt allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena nu äro tillämpliga och som icke underkasta sig löneregleringen, är avsikten att genom övergångsbestämmelser till de föreslagna ändringarna i pensionsreglementena sörja för att dessa reglementen å dem tillämpas i sin hittillsvarande lydelse.

3. Upphävande av 1 punkten övergångsbestämmelserna till allmänna tjänstepensionsreglementet.

Enligt 2 § 2 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet är, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, från reglementets tillämpning undantagen tjänsteman, vilken vid statens övertagande helt eller delvis av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande övergått till befattning, som avses i reglementet. Jämlikt 1 punkten övergångsbestämmelserna till reglementet skall emellertid detta icke i något fall äga tillämpning å tjänsteman vid statens järnvägar, vilken övergått i statens järnvägars tjänst vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel men omedelbart före civila tjänstepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1935 varit undantagen från tillämpningen av kommunikationsverkens pensionslag och därför jämlikt 2 § 1 mom. d) civila tjänstepensionsreglementet ej heller blivit underkastad detta reglemente.

I proposition den 23 februari 1945, nr 183, har förslag framlagts angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar. Propositionen har numera godkänts av riksdagen (riksd. skr. nr 281). Pensionsregleringen innebär, att jämväl personal, som från enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst före civila tjänstepensionsreglementets ikraftträdande och undantagits från tillämpningen av kommunikationsverkens pensionslag, skall kunna bliva underkastad allmänna tjänstepensionsreglementet.

I nu föreliggande proposition föreslås i anslutning till propositionen nr 183, att 1 punkten övergångsbestämmelserna till allmänna tjänstepensionsreglementet skall upphöra att gälla. Ändringsföreskriften avses skola träda i kraft den 1 juli 1945.

4. Tillämpning av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena beträffande vissa förutvarande landsfiskaler m. fl.

I samband med omorganisationen av landsfiskalsbefattningarna medgavs genom beslut vid 1941 års riksdag, att de ordinarie landsfiskaler, vilka ej före tidpunkten för ikraftträdandet den 1 oktober 1941 av omorganisationen

av landsfiskalsbefattningarna enligt då gällande pensionsbestämmelser för landsfiskaler uppnått pensionsåldern men dessförinnan fyllt 63 år, finge under förutsättning, att de förklarat sig villiga att i samband med omorganisationens genomförande avgå med ålderspension, från och med den 1 oktober 1941 pensioneras, som om de varit innehavare av landsfiskalstjänst i lönegraden A 22, ävensom att samma förmån finge beredas de ordinarie landsfiskaler, vilka enligt gällande pensionsbestämmelser uppnått eller uppnådde pensionsåldern under tiden mellan den 1 juli 1940 och den 1 oktober 1941. Vidare medgavs, att familjepension finge med tillämpning från och med den 1 oktober 1941 utgå till efterlevande efter sådan landsfiskal, som före avgången ur tjänst avlidit under tiden mellan den 1 juli 1940 och den 1 oktober 1941, eller sådan f. d. landsfiskal, som uppnått pensionsåldern under nämnda tid, såsom om den avlidne vid dödsfallet eller avgången från tjänsten varit innehavare av landsfiskalstjänst i lönegraden A 22. Slutligen medgavs, att ordinarie landsfiskal, som vore född före utgången av april 1884 men vid tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 oktober 1941 icke uppnått 63 års ålder, kunde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande från sistnämnda tidpunkt efter därom gjord ansökning beviljas pension, såsom om han blivit innehavare av landsfiskalstjänst i lönegrad A 22 och vid avgången uppnått nämnda ålder. De närmare bestämmelserna i ämnet hava meddelats genom Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 1 augusti 1941.

De ifrågavarande åtgärderna inneburo, att befattningshavarna, vilka tidigare varit underkastade 1907 års civila pensionslag, fingo sina pensionsförhållanden reglerade enligt 1934 års civila tjänstepensionsreglemente och 1936 års allmänna familjepensionsreglemente.

Vid 1944 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 250 och II: 302, att riksdagen måtte antingen göra det uttalandet, att 1941 års riksdags beslut i fråga om pensionering av vissa landsfiskaler skulle så tolkas, att de av beslutet berörda landsfiskalerna och deras efterlevande finge åtnjuta pensionsförmåner såsom om gällande civila avlöningsreglemente och allmänna tjänstepensionsreglemente varit å sagda landsfiskaler tillämpliga, eller, om detta icke kunde bifallas, fatta beslut att nämnda förmåner ändock skulle beredas ifrågavarande befattningshavare och deras efterlevande.

I enlighet med hemställan av bankoutskottet i utlåtande nr 32 föranledde motionerna icke någon åtgärd. Vid ärendets behandling i kamrarna framfördes emellertid önskemål, att frågan skulle bli föremål för ytterligare övervägande.

I föreliggande proposition framlägges nu förslag om tillämpning av 1941 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen å här avsedda f. d. landsfiskaler m. fl. Till stöd för förslaget anför *chefen för finansdepartementet* följande:

Ett medgivande för ifrågavarande befattningshavare eller deras efterlevande att övergå på 1941 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen skulle otvivelaktigt innebära ett avsteg från de grunder, som varit vägledande vid avgränsningen av reglementenas tillämpningsområde. Det må

emellertid framhållas, att den nya landsfiskalsorganisationen medförde avsevärda förändringar i fråga om de nu berörda befattningshavarnas anställnings- och tjänstgöringsförhållanden. I betraktande härav tala billighetsskäl för ett tillmötesgående av personalens önskemål i den nu föreliggande frågan. Vid förnyat övervägande av denna har jag ansett mig icke böra motsätta mig, att 1941 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen må, räknat från och med den 1 juli 1942, tillämpas å sådana landsfiskaler eller deras efterlevande, som avses i Kungl. Maj:ts förenämnda brev den 1 augusti 1941.

5. *Vissa ändringar i fråga om tillämpligheten av 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare.*

1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare äga i princip tillämpning å den, som i statens tjänst innehar sådan arbetaranställning, vilken utgör hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. För reglementenas tillämplighet gälla emellertid härutöver i allmänhet vissa särskilda, i 1 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet angivna förutsättningar, nämligen

a) att anställningen tillhör ett arbetsområde, inom vilket föreligger ett fortlöpande om ock endast för viss del av året förefintligt behov av arbetskraft,

b) att för anställningen gäller en arbetstid av normal omfattning,

c) att arbetaren uppnått en levnadsålder av minst 21 och högst 60 år samt

d) att arbetaren antingen 21 månader i följd eller minst 7 månader under vart och ett av tre på varandra följande kalenderår eller ock tillhopa 30 månader under högst fem på varandra följande kalenderår innehaft sådan arbetaranställning i statens tjänst, för vilken gäller en arbetstid av normal omfattning.

För den, som tidigare vunnit tjänstepensionsrätt, bortses dock från de under c) och d) angivna särskilda förutsättningarna, och om reglementet underkastad arbetare övergår till annan statlig arbetaranställning än under a) avses eller arbetstiden i den av honom innehavda anställningen inskränkes, skola ej heller stadgandena under a) respektive b) äga tillämpning.

I föreliggande proposition framlägges nu förslag om sådana jämkningar i ifrågavarande bestämmelser, *att* vid tillämpningen av föreskriften under d) — om s. k. väntetid — skall med tid för arbetaranställning få helt eller delvis likställas tid för anställning såsom manskap vid försvarsväsendet och tid för viss befälsutbildning *samt att* reglementena skola bibehålla sin tillämpning på arbetare, som övergår till icke pensionsberättigande tjänstemannaanställning.

Till stöd för förslaget om tillgodoräkning såsom väntetid av tid för manskapsanställning har *chefen för finansdepartementet* anfört i huvudsak följande:

I likhet med de hörda myndigheterna anser jag mindre tilltalande, att den, som efter längre tids fast anställning såsom manskap erhåller arbetaranställning, blir underkastad arbetarpensionsreglementena först efter att ha innehaft arbetaranställning under den normalt gällande väntetiden. Jag delar också den av försvarets civilförvaltning hävdade meningen, att hänsyn i detta

fall bör få tagas till manskapsanställning oberoende av arten av de göromål, som den anställde därunder haft att utföra. I princip synes böra gälla, att de första tre årens manskapsanställning icke tillerkännes betydelse i förevarande avseende men att därpå följande manskapstid vid väntetidsbestämmelsernas tillämpning likställes med tid för arbetaranställning. Med manskapsanställning torde i förevarande sammanhang böra likställas sådan annan, eljest icke tillgodoräknad militär tjänstgöring, under vilken anställningshavare enligt beslut, meddelat med stöd av 7 § 1 eller 2 mom. manskapsavlöningsreglementet i dess genom proposition denna dag föreslagna lydelse, skall för i nämnda författningsrum avsett ändamål anses ha innehaft manskapsanställning.

Den ändring i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, som betingas av vad här förordats, bör genomföras den 1 juli 1945. Uppfyller någon nämnda dag de ändrade förutsättningarna för reglementets tillämpning, ehuru icke de hittillsvarande förutsättningarna, blir han omedelbart underkastad reglementet. Med hänsyn till konsekvenserna kan jag icke förorda retroaktiv tillämpning av de ändrade bestämmelserna i den meningen, att pensionsförhållandena för den, som redan blivit underkastad reglementet, skulle omregleras som om han erhållit pensionsrätt tidigare. För sådana fall, där arbetare avlidit under tiden efter det nuvarande familjepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1942 men före den 1 juli 1945 och han vid frånfället icke var men enligt de ändrade bestämmelserna skulle ha varit underkastad nämnda reglemente, anser jag mig kunna förorda, att de efterlevande erhålla familjepension som om arbetaren vid frånfället varit underkastad reglementet. Pensionen bör således i detta fall utgå enligt 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare och bestridas av de medel, från vilka pensionsförmåner enligt detta reglemente utgå. Om de efterlevande i sådant fall erhållit understöd i annan form, bör dock Kungl. Maj:t äga förordna om nedsättning i familjepensionsförmånernas belopp. Det synes lämpligast, att automatiskt verkande bestämmelser om familjepension i dessa fall av övergångsnatur icke meddelas men att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att reglera dylika övergångsfall i huvudsaklig överensstämmelse med här förordade grunder.

I fråga om tillgodoräkning såsom väntetid av tid för befälsutbildning erinras i propositionen, att i ett av särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade *utredningsmän* framlagt förslag rörande meritberäkning m. m. för befälsutbildade värnpliktiga förutsatts bl. a., att tid för befälsutbildning skulle få tillgodoräknas vid tillämpning av bestämmelsen om väntetid i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Enligt utredningsmännens förslag skulle tid för befälsutbildning jämställas med tid, då arbetaranställning i statens tjänst innehafts. Befälsutbildningstiden skulle i förevarande hänseende få tillgodoräknas på sådant sätt, att den befälsutbildade komme i samma ställning som han skulle ha haft, om han i stället för befälsutbildningen utfört arbete åt staten. Med befälsutbildning har här i stort sett avsetts den särskilda tjänstgöring, i allmänhet omfattande 360 eller 180 dagar, som enligt gällande värnpliktslag kan åläggas lämpliga värnpliktiga för deras utbildning till officerare eller underofficerare m. m. *Chefen för finansdepartementet* har för egen del anfört:

I det föregående har jag tillstyrkt, att manskapsanställning skall vid väntetidsbestämmelsernas tillämpning jämställas med arbetaranställning i sta-

tens tjänst, dock allenast i den mån tiden för manskapsanställningen överstiger tre år. Med hänsyn till sistnämnda begränsning kan det i och för sig synas tveksamt, huruvida medgivande bör lämnas att tillgodoräkna befälsutbildning såsom väntetid. Med hänsyn till angelägenheten av att befälsutbildningen på olika sätt kompenseras vill jag emellertid icke motsätta mig, att en ändring i den av utredningsmännen förordade riktningen vidtages i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Den sålunda förordade ändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1945. På motsvarande sätt som i det föregående förordats i fråga om retroaktiv tillgodoräkning såsom väntetid av tid för manskapsanställning torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens bemyndigande att giva 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare tillämplighet i sådana fall, där under tiden 1 juli 1942—30 juni 1945 avliden arbetare vid frånfället icke var underkastad reglementet men skulle ha varit detta, om befälsutbildningstid räknats in i väntetiden.

Med avseende å spörsmålet om kvarstående å pensionsreglementenas tillämpning vid övergång till icke pensionsberättigande tjänstemannaanställning har *chefen för finansdepartementet* anfört följande:

I likhet med statskontoret och statens pensionsanstalt anser jag det i och för sig vara önskvärt, att pensionsrätten knytes till den innehavda anställningen, så att på anställnings- och avlöningsformen skall bero, huruvida pensionsrätt föreligger eller icke. Då anställning som extra tjänsteman eller kontraktsanställning som tjänsteman icke generellt är och ej heller lämpligen kan förenas med pensionsrätt, måste förslaget att medgiva arbetare, som övergår till dylik anställning, rätt att kvarstå vid arbetarpensionsreglementenas tillämpning, ur principiell synpunkt möta vissa betänkligheter. Vad i ärendet förekommit giver emellertid vid handen, att det understundom hör till befordringsgången, att innehavare av pensionsberättigande arbetaranställning övergår till icke-pensionsberättigande tjänstemannaanställning. Att pensionsrätten icke kan bibehållas vid en sådan befordringsgång, synes mindre tillfredsställande. Jag har därför icke velat motsätta mig, att sådan innehavare av pensionsberättigande arbetaranställning, som övergår till tjänstemannaanställning utan pensionsrätt, i princip medgives kvarstå på arbetarpensionsreglementets tillämpning. Jag har icke ansett nödvändigt, att särskilda inskränkande bestämmelser härvid meddelas.

Att i själva arbetarpensionsreglementet införa en bestämmelse av nu avsedd innebörd synes icke lämpligt. De bestämmelser om pensionsavdrags verkställande och om tjänstårsberäkning, som innefattas i 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, äro direkt avpassade för det fall, att avlöning utgår i arbetaranställning. Med avseende å tid, då tjänstemannaanställning innehaves, synas avvikelser från nämnda bestämmelser erforderliga. Behov kan visa sig föreligga att även i övrigt smärre detaljavvikelser göras från arbetarpensionsreglementenas bestämmelser. Det synes därför lämpligast, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att för här avsedda fall förordna om tillämpning av arbetarpensionsreglementena med de undantag och tillägg, som — närmast av tekniska skäl — finnas påkallade. Bemyndigandet, som bör gälla från och med den 1 juli 1945, bör förutsättas jämväl innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att meddela övergångsbestämmelser med avseende å tidigare inträffade fall.

6. *Tillgodoräkning såsom tjänstår av tid för viss befälsutbildning.*

I det av särskilda *utredningsmän* inom försvarsdepartementet avgivna betänkande rörande meritberäkning m. m. för befälsutbildade värnpliktiga, som i det föregående omnämnts i samband med frågor om ändringar i tillämpningsområdet för 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, har bland annat förordats, att tid för befälsutbildning — i den mening, som i nyssnämnda sammanhang angivits — generellt skall få tillgodoräknas såsom tjänstår vid tillämpning av allmänna tjänstepensionsreglementet, folkskolans tjänstepensionsreglemente och tjänstepensionsreglementet för de högre kommunala skolorna. Utredningsmännen ha anfört, att ett sådant medgivande för de flesta befälsutbildade icke komme att få någon praktisk betydelse men att det med säkerhet funnes åtskilliga fall, där en kompensation för de med befälsutbildningen förenade uppoffringarna icke kunde lämnas i annan form, och att man då icke borde avstå från möjligheten att, låt vara på ett sent stadium, tillgodoräkna vederbörande befälsutbildningstiden. Ur administrativ synpunkt vore det en fördel, att befälsutbildningen alltid finge tillgodoräknas för pension och att ett sådant tillgodoräknande alltså icke behövde bero av en prövning i varje särskilt fall.

Chefen för finansdepartementet har i anledning av vad utredningsmännen anfört ansett sig kunna förorda, att hänsyn till befälsutbildningen må tagas vid tillämpningen av de bestämmelser i pensionsreglementena, som bygga på tjänstårsberäkning. Sådan tid för befälsutbildning, varunder vederbörande icke vidkänts pensionsavdrag och vartill hänsyn därför icke tages enligt nuvarande bestämmelser, anses dock i enlighet med hävdvunnen praxis på förevarande område icke böra få tillgodoräknas till större del än två tredjedelar. Departementschefen framhåller vidare, att i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare bör vidtagas sådan ändring, att tid för befälsutbildning, vare sig den infallit under tid, då reglementet är tillämpligt å vederbörande arbetare, eller dessförinnan, tillgodoräknas till två tredjedelar, i den mån icke annat följer av eljest gällande bestämmelser. Beträffande tjänstemännen har departementschefen förklarat sig närmast böjd för att anse en prövning från fall till fall lämpligast. Huruvida så skulle ske eller generella bestämmelser i ämnet utfärdas, borde emellertid jämlikt vederbörande pensionsreglementen ankomma på Kungl. Maj:ts bestämmande.

7. *Ändrade grunder för ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering.*

Bestämmelser om ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering, tillkommo genom Kungl. Maj:ts brev till telegrafstyrelsen den 18 oktober 1940 och avsågo sådana föreståndare, som entledigats efter utgången av år 1936. De sedan den 1 januari 1944 gällande bestämmelserna i ämnet, vilka i sak helt överensstämma med föreskrifterna i nämnda brev, återfinnas i Kungl. Maj:ts brev till telegraf-

styrelsen den 22 december 1943. Beträffande bestämmelsernas innehåll må nämnas följande.

Ersättningen utgår av telegrafverkets medel i form av årlig ersättning eller avskedsersättning. Årlig ersättning må tilldelas föreståndare för växelstation med 35 eller flera abonnenter, vilken vid tidpunkten för entledigandet uppnått 50 års ålder och innehar 15 tjänstår, vilka, såvida särskilda skäl icke föranleda undantag, bör hava infallit i oavbruten följd omedelbart före entledigandet. I tjänståren må även inräknas den tid vederbörande före antagandet i telegrafverkets tjänst kan hava innehaft anställning vid enskilt telefonnät, som övertagits av telegrafverket, eller såsom föreståndare för eller biträde vid sådan växelstation inom rikstelefonnätet, vars betjäning antages av vederbörande abonnenter.

Årlig ersättning må icke uppgå till högre belopp än som motsvarar två tredjedelar av den årsinkomst, anställningshavaren senast åtnjutit från telegrafverket, och må utgå allenast, då behov därav prövas föreligga.

Avskedsersättning, beräknad efter åtta kronor för anställningsmånad, må tilldelas föreståndare för växelstation med minst 20 abonnenter, vilken icke kan komma i åtnjutande av årlig ersättning men i avseende å tjänståren uppfyller villkoren för erhållande av dylik ersättning.

Vid framläggandet för 1943 års riksdag av förslag om slopande av behovsprövningen i fråga om ålderdomsunderstöd åt växelstationsföreståndare anförde föredragande departementschefen (prop. nr 353, s. 21), att han icke då vore beredd att förorda ett eftergivande av behovsprövningen vid entledigande på grund av växelstations automatisering. Mot detta uttalande framställdes icke någon erinran från riksdagens sida (bankoutsk. utl. nr 77; r. skr. nr 530).

Förslag om behovsprövningens slopande för automatiseringsfallen framfördes därefter i de likalydande motionerna I: 46 och II: 61 vid 1944 års riksdag. Beträffande innehållet i motionerna torde jag få hänvisa till den redogörelse härför, som lämnats i bankoutskottets utlåtande (nr 13). Efter att ha erinrat om att frågan varit föremål för prövning vid nästföregående års riksdag anförde utskottet följande.

Vid den förnyade behandling, utskottet ägnat förevarande spörsmål, har utskottet funnit, att de av motionärerna anförda skälen för behovsprövningens slopande jämväl i fall av entledigande till följd av växelstations automatisering icke i och för sig kunna frånkännas berättigande. Särskilt synes det vara mindre tillfredsställande, att personer, som vid entledigandet nått en relativt framskriden levnadsålder, endast efter behovsprövning skola kunna tillerkännas årligt understöd. Utskottet är emellertid icke berett att utan ytterligare utredning förorda åtgärder i motionens syfte. Innan definitiv ställning till frågan tages, synes det — icke minst med tanke på den fortskridande automatiseringen av telefonnätet — böra klarläggas, vilka ekonomiska konsekvenser ett eftergivande av behovsprövningen beträffande här ifrågavarande personal kan medföra för framtiden. I sammanhang därmed synes såsom ett alternativ till det i motionerna framlagda förslaget böra övervägas, huruvida icke behovsprövningen alltjämt bör bibehållas såvitt angår personer, vilkas levnadsålder vid entledigandet mera avsevärt understiger den ålder, då pensionering för närmast jämförliga personalgrupper vid telegrafverket i allmänhet äger rum. Det synes utskottet lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att låta verkställa den utredning i ämnet, som

må befinnas påkallad för ett närmare ställningstagande härutinnan, samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill förhållandena kunna giva anledning.

Under åberopande av det anförda hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, vilket jämväl blev riksdagens beslut.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 1 juni 1944 dagtecknad skrift har därefter *växelstationsföreståndarnas riksförbund,* under erinran om bankoutskottets förenämnda utlåtande, hemställt om behovsprövningens slopande vid bestämmande av ersättning åt växelstationsföreståndare, som entledigats på grund av växelstations automatisering. För det fall att behovsprövning likväl skulle anses delvis böra bibehållas, borde denna lämpligen bestämmas att gälla vid en levnadsålder upp till 55 år, som vore avgångsålder för telefonister med ordinarie anställning. Krav på behovsprövning vid högre levnadsålder syntes icke böra ställas, då det här vore fråga om personer, som nödtvunget måste lämna sin anställning.

Telegrafstyrelsen har uttalat, att enligt styrelsens mening behovsprövningen i automatiseringsfallen borde helt upphöra. Därest emellertid behovsprövningen funnes böra delvis bibehållas, borde densamma med hänsyn till personalens genomsnittliga levnadsålder vid avgången inskränkas till att gälla de fall, då vederbörande avginge före uppnådda 63 — eventuellt 60 — levnadsår och därvid icke kunde räkna minst 25 tjänstår.

Chefen för finansdepartementet har ansett skäl tala för en begränsning av behovsprövningen vid bestämmande av ersättning åt växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering. Departementschefen anför härom:

Ett bibehållande av behovsprövningen framstår såsom särskilt otillfredsställande i de fall, då vederbörande närmar sig eller kanske överskridit den levnadsålder, då jämförliga befattningshavare vid telegrafverket kunna komma i åtnjutande av ålderdomsunderstöd utan behovsprövning. Men även i sådana fall, då tjänstetiden är relativt lång, är det obilligt att tillmäta behovssynpunkten avgörande betydelse vid prövningen av ersättningsfrågan. För egen del vill jag i anslutning till telegrafstyrelsens alternativa förslag förorda, att behovsprövningen vid behandlingen av frågor om årlig ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering, begränsas till de fall, då vederbörande vid tidpunkten för entledigandet icke uppnått 60 levnadsår och ej heller kan räkna minst 25 tjänstår. För den händelse befattningshavaren innehar anställning, varmed följer rätt till pension av statsmedel, eller redan uppbär sådan pension på grund av tidigare anställning, har statskontoret ansett, att årligt understöd icke bör utgå. Enligt min mening bör i dylika fall ersättningsfrågan underställas Kungl. Maj:ts prövning. I likhet med vad som gäller i fråga om ålderdomsunderstöd åt växelstationsföreståndare, böra understödsbeloppen icke överstiga de pensionsförmåner, som vid en anställningstid av 30 år eller mera må tillkomma i den s. k. summariska pensionskungörelsen avsedd manlig arbetare. De föreslagna ändringarna böra tillämpas från och med den 1 juli 1945.

8. Förbättring av pensionerna för vissa f. d. anställningshavare vid Lund—Trelleborgs järnväg.

I en den 10 juli 1944 dagtecknad framställning har ledamoten av riksdagens andra kammare Olof Andersson i Malmö hemställt om vidtagande av åtgärder till förbättring av pensionerna för vissa f. d. befattningshavare vid Lund—Trelleborgs järnväg, vilka pensionerats under den tid järnvägen för statens räkning innehafts av ett för ändamålet bildat bolag.

Ifrågavarande pensionärer anställdes vid f. d. Lund—Trelleborgs järnväg, som från och med den 1 januari 1918 övertogs av det samma år nybildade Landskrona—Lund—Trelleborgs järnvägsaktiebolag. Sedan staten övertagit aktiemajoriteten i bland andra sagda bolag, förvaltades Landskrona—Lund—Trelleborgs järnvägar av de s. k. statliga järnvägsbolagen under tiden 1 juli 1938—30 juni 1940, varefter sistnämnda järnvägar helt övergingo i statens ägo och samtidigt införlivades med statens järnvägar.

I enlighet med vid f. d. Landskrona—Lund—Trelleborgs järnvägar tillämpad praxis beträffande beviljande av pension åt personal vid avgång ur tjänst tillerkände de statliga järnvägsbolagen nu ifrågavarande pensionärer vid avgången ur bolagens tjänst pensioner med belopp, som framgå av nedanstående sammanställning.

Befattning	Namn	Född den	Anställd vid L.T.J. den	Av de statliga järnvägsbolagen beviljad årlig pension	Dyrtidshjälp enl. k. kungörelserna 648/41 o. 205/44	S:a pensionsförmåner
				kr. fr. o. m.	kr. per år	kr. per år
Lokmästare	H. Lindkvist.....	14/8 74	1/10 07	1 540 1/9 39	360	1 900
Lokförare	O. Lindholm.....	25/7 75	25/7 93	1 270 1/5 39	324	1 594
Stationsförman	M. Ekberg.....	10/10 75	97	900 1/1 39	252	1 152
»	O. Borg	5/3 77	1/10 00	900 1/4 40	252	1 152
Stationskarl	B. E. Nilsson	8/4 75	13/5 00	800 1/1 39	230	1 030
»	N. Jeppsson	21/1 75	28/5 01	800 1/1 39	230	1 030
»	N. Andersson	11/1 75	97	800 1/1 40	230	1 030
Materialvakt	T. L. Johansson...	8/6 76	1/1 04	800 1/7 39	230	1 030

De i sammanställningen upptagna befattningshavarna ha enligt föreliggande uppgifter intill avgången med pension en tjänstetid av, Lindkvist 31 år, Lindholm 45 år, Andersson 42 år och de övriga 35—41 år. Vissa av befattningshavarna ha enligt uppgift efter pensioneringen anlitats i tjänst, delvis även sedan järnvägen införlivats med statsbanorna. Sålunda har Lindholm varit i statens järnvägars tjänst till och med den 12 april 1943 och Johansson till och med den 28 februari samma år.

Om järnvägen före de ifrågavarande befattningshavarnas pensionsavgång varit införlivad med statsbanorna, hade enligt praxis viss möjlighet till erhållande av pension enligt de s. k. summariska arbetarpensionsbestämmelserna förelegat. Inom *järnvägsstyrelsen* har undersökts, vilka pensionsbelopp som sålunda skulle tillkommit befattningshavarna, om Landskrona—

Lund—Trelleborgs järnvägar formellt övertagits av staten redan den 1 juli 1938 i stället för att först en tid förvaltas under bolagsform. Därvid har framkommit, att tillämpning å befattningshavarna av den vid ifrågavarande tid gällande kungörelsen nr 585/1934 skulle ha inneburit ökade pensionsförmåner för samtliga utom Lindkvist. Pensionerna enligt kungörelsen med inberäknande av tilläggsförmåner skulle ha utgjort för Lindholm 1 623 kronor, för Lindkvist och Johansson 1 172 kronor och för de övriga 1 404 kronor för år.

Chefen för finansdepartementet har anfört:

De pensioner, som av vederbörande statliga bolag tillerkänts de i ärendet ifrågavarande befattningshavarna, uppgå även med inberäknande av dyrtidshjälp till låga belopp. I all synnerhet är detta fallet beträffande Ekberg, Borg, Nilsson, Jeppsson, Andersson och Johansson, vilka även kunna åberopa långa anställningstider. I betraktande av föreliggande omständigheter — däribland det förhållandet att bolagsformen i förevarande fall endast anlitats som en övergångsform vid järnvägens införlivande med statsbanorna — anser jag billighetsskäl tala för en viss förbättring av dessa befattningshavares pensioner. I fråga om grunderna för beräknandet av förbättringen kunna olika alternativ tänkas. En skälig avvägning av förbättringen synes kunna erhållas, om pensionsförmånerna med tilläggsförmåner omräknas efter samma beräkningsgrunder som gällt för pension enligt 1934 års kungörelse. I sådant fall bör enahanda omräkning göras för Lindholm, vilkens pensionsförmåner likaledes understiga de summariska pensionsförmånerna. Det synes skäligt, att omregleringen får ske från och med den 1 januari 1945 räknat.

9. *Pensionsförhållandena för lärare, som varit anställda vid mindre folkskolor eller såsom biträdande lärare, m. fl.*

Enligt folkskolans avlöningsreglemente samt avlöningsreglementet för nomadlärare utgår till lärare vid mindre folkskola, biträdande lärare och nomadlärare vid visteskola, som tjänstgör vid byskola, lön enligt löneklassen närmast över den, vilken vederbörande lärare tillhör. Till denna löneförmån har hänsyn tagits även i pensionshänseende; de pensionsavdrag och pensionsunderlag, som i folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen fastställts för ifrågavarande lärargrupper, äro således högre än de motsvarande belopp, som gälla för småskollärare samt lärare vid visteskola, vilken ej tjänstgör vid byskola.

I en den 2 mars 1945 dagtecknad proposition nr 218 har bland annat förordats sådan ändring av 14 § folkskolans avlöningsreglemente, att här avsedd ordinarie lärare bibehålles vid angivna särskilda förmån i lönehänseende jämväl efter en av skolorganisatoriska skäl föranledd förflyttning till småskollärartjänst, såvida han före förflyttningen under minst tio år i oavbruten följd innehaft tjänst som lärare vid mindre folkskola eller som biträdande lärare. Den avsedda ändringen blir av betydelse även för nomadlärare, då enligt det för dem gällande avlöningsreglementet lärare vid visteskola jämställes med biträdande lärare, om han tjänstgör vid byskola, och eljest med småskollärare. I samband med reglementsändringen har föreslagits en över-

gångsbestämmelse, enligt vilken ifrågavarande förmån från och med den 1 juli 1945 må tillkomma här avsedd lärare, vilken förflyttats under tiden 1 juli 1942—30 juni 1945. Propositionen har tillstyrkts av statsutskottet i utlåtande den 19 juni 1945, nr 227.

I nu föreliggande proposition framhålles, att vid bifall till nyssnämnda förslag sådan f. d. ordinarie lärare vid mindre folkskola, biträdande lärare eller nomadlärare vid visteskola med tjänstgöring vid byskola, som jämlikt avlöningsreglementet i dess ändrade lydelse eller på grund av nyssnämnda övergångsbestämmelse äger bibehållas vid den högre löneställningen, borde erhålla däremot svarande ställning i pensionshänseende. De härför erforderliga ändringarna i folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen ha ansetts böra träda i kraft den 1 juli 1945. I det fall, att här avsedd lärare före ändringens ikraftträdande avgått med rätt till pension enligt folkskolans tjänstepensionsreglemente och alltjämt lever den 1 juli 1945, ha emellertid billighetsskäl ansetts tala för att pensionsreglementena beträffande honom från och med den 1 juli 1945 tillämpas i sin nu avsedda lydelse.

Utskottet.

De under punkterna 1—4 av förevarande proposition framlagda förslagen till ändringar av pensionsreglementena, vilka förslag såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen äga samband med av riksdagen beslutade löneregleringar eller organisationsåtgärder, ha icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet tillstyrker således Kungl. Maj:ts förslag till vissa ändringar — av formell natur — i 31 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet, till ändrade pensionsbestämmelser för lantbruksingenjörer, till upphävande av 1 punkten övergångsbestämmelserna till allmänna tjänstepensionsreglementet samt angående tillämpning av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena beträffande vissa förutvarande landsfiskaler m. fl. Vidare tillstyrker utskottet de under punkterna 6—8 framlagda förslagen angående tillgodoräkning såsom tjänstår i pensionshänseende av tid för viss befälsutbildning, angående ändrade grunder för ersättning till växelstationsföreståndare, som entledigats till följd av växelstations automatisering, samt i fråga om förbättring av pensionerna för vissa f. d. anställningshavare vid Lund—Trelleborgs järnvägar. Det under punkten 9 framlagda förslaget i fråga om pensionsförhållandena för lärare, som varit anställda vid mindre folkskolor eller såsom biträdande lärare, m. fl. äger samband med propositionen nr 218 till innevarande års riksdag angående bland annat viss ändring av folkskolans avlöningsreglemente, vilken proposition tillstyrkts av statsutskottet i utlåtande denna dag nr 227, och har icke givit bankoutskottet anledning till erinran.

Vad slutligen angår de under punkten 5 upptagna förslagen till vissa ändringar i fråga om tillämpligheten av 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare kunde det enligt utskottets mening måhända förefalla tveksamt, huruvida tillräckliga skäl förefinnas att, vid tillämpning av föreskriften i 1 § 1 mom. d) tjänstepensionsreglementet, medgiva tillgodoräkning såsom s. k. väntetid av tid för manskapsanställning samt av tid för

befälsutbildning på sätt i propositionen föreslagits. Med anledning av vad som i propositionen anförts till stöd för förslagen i fråga har utskottet emellertid icke velat motsätta sig bifall till desamma. Vad under förevarande punkt föreslagits i fråga om kvarstående å pensionsreglementenas tillämpning vid övergång till icke pensionsberättigande tjänstemannaanställning har icke givit utskottet anledning till erinran.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 19 juni 1945.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Sandström, Sundvik, Friggeråker, Edin*, Lindblom, Löfgren* och *Fahlander*;*

från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen*, Andersson* i Munkaljungby*, *Mattsson*, Eriksson* i Sandby, *Johnsson* i Kastanjegården*, *Sundberg* och *von Seth**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Sandström.*

458046. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1945.